

Zaccaria Márton Leó

Egy „keresztülfekvő” jogág¹ jellemzői – értekezés a magyar munkajog dogmatikai sajátosságairól

I. Bevezető gondolatok

„... a közjogi és magánjogi elemek keveredése relatíve új és viszonylag önálló területeket hoz létre...”²

Elsőként rögzítenünk kell, hogy a címben megjelölt téma szempontjából kiemelkedő jelentősége van a fenti „mottóban” idézett gondolatnak, mert az a kettősség, amit Szladits Károly zseniálisan megfogalmazott ebben a pár sorban, éppen a munkajog mint önálló jogág legfőbb sajátosságát emeli ki. Értem ezalatt azt, hogy a dolgozat témáját pontosan az a tétel adja, miszerint a munkajog, bár szabályozását és jogi jellegét tekintve magánjogias jogágnak tekinthető, mégsem tisztán magánjog, hanem közjogi elemekkel nagymértékben átszőtt sajátos jogterület.³

A dogmatikai elemzés, illetve összehasonlítás mindig valamilyen cél, végső soron a teleologikus értelmezés irányába mutat.⁴ Céлом ezzel a dolgozattal a következő: megvizsgálni azt a kettősséget, amelyről éppen Szladits, illetve Vincenti Gusztáv is már jó pár évvel korábban írt⁵: magánjognak, esetleg polgári jognak tekinthető-e a munkajog, mennyiben magánjog, mennyiben nem az. Igazolni szeretném tehát a következő néhány oldalban a polgári jogi „rokonságot”, nem szem elől tévesztve azt a tényt, hogy a ma hatályos magyar munkajog amennyire „rokona” a polgári jognak, helyenként olyannyira távol is áll tőle⁶. Emellett érdekesnek tartom áttekinteni azt is, hogy a kissé közjogias munkajog mennyire mozog a fentebb már említett magánjogi, illetve közjogi határon.

II. A munkajog és a polgári jog „rokonságának” bemutatása a dogmatikai hasonlóságok és különbségek tükrében

II./1. A munkaviszony fogalma

Ezen a ponton szükségesnek tartom a munkajogviszony definiálását, azért, mert ez elengedhetetlenül szükséges ahhoz, hogy a két jogág viszonyáról beszélhessünk.⁷ Mivel maga a munkajog nem értelmezhető a munkaviszony fogalma nélkül,⁸ így a további vizsgálat indokolttá teszi a meghatározást. Többek között éppen az teszi sajátos jogággá a munkajogot, hogy alapjául egy, bár polgári jogi jellegű szolgáltatás szolgál (a munkavégzés facere típusú szolgáltatásnak minősül),⁹ a polgári jogtól mégis eltérő viszony képezi az alapját.¹⁰ Érdemes megjegyezni, hogy a munkajog, illetve az azt alkotó szabályösszeség, valamint azok az élethelyzetek, viszonyok, amelyeket szabályoz, meglehetősen sokszínűek. Ráadásul ezt a jogágot sajátos gondolkodásmód jellemzi, amely miatt nem nevezhető egyértelműen magánjogi jogágnak, esetleg a kötelmi jog részének,¹¹ bár erről megoszlanak a szakirodalmi álláspontok. Tovább árnyalja a képet az a tény, hogy a gazdasági és politikai befolyások sokkal inkább érintik a

1 Sárközy Tamás nevezte így először a munkajogot.

2 Szladits Károly: A magyar magánjog vázlata: második rész, Budapest, Grill Károly Könyvkiadó vállalat, 1933, Negyedik Cím, második alcím, Kilencedik fejezet: A munka jogviszonyai 234-254.

3 Kenderes György: A munkajogi és polgári jogi szabályozás viszonyának egyes alapkérdései, Jogtudományi Közlöny, 2001/2. szám, 113-120.

4 Prugberger 6. számú lábjegyzet i.m. 211-224.

5 Szladits Károly (szerk.): A magyar magánjog vázlata, Negyedik kötet, Budapest, 1942, 546-551.

6 Radnay József: A munkaszerződés és a munkaviszony egyes kérdései, Gazdaság és Jog, 2006. 9.sz. 19-21.

7 Prugberger 6. sz. lábjegyzet i.m. 211-224.

8 Kenderes György: A munkaszerződés hazai szabályozásának dogmatikai kérdései és ellentmondásai, PhD-értekezés, Miskolc, 2007, 24-30.

9 Bíró György: Kötelmi jog, Miskolc, 2006, Novotni Kiadó, 251-252.

10 Radnay 9. sz. lábjegyzet i.m. 19-21.

11 Kiss György: Az új Ptk. és a munkajogi szabályozás, különös tekintettel az egyéni munkaszerződésekre, Polgári Jogi Kodifikáció, 2000. 1.sz., 3-17.

munkajog rendszerét, mint a civilisztika más területeit.¹² Mindezeket figyelembe véve úgy gondolom, hogy érdekes több munkaviszony – fogalmat is alapul venni, mert a számos jellemzőre talán így derülhet a legjobban fény. A jogirodalom egy régebbi álláspontját képviselve Vincenti Gusztáv a következőképpen definiálta a munkajogot: „azok a magánjogi viszonyok, amelyeknek közös jellemzője az, hogy az ellenérdekű felek közül – akik egymásnak kölcsönös szolgáltatásokkal tartoznak vagy, bár kétoldalú kötelezettség nélkül, kölcsönös szolgáltatásokat adnak – legalább az egyik fél kötelezettségének, illetve szolgáltatásának a tárgya munka végzése, vagy még elvégzendő munka eredményének a szolgáltatása”.¹³ Ezzel szemben a modern értelmezés szerint munkaviszony az olyan jogviszony, amelyben a szolgáltatást nyújtó fél a saját munkaerejét díjazás ellenében a szolgáltatást igénybe vevő részére bocsátja, aki ezt szervezetszerűen veszi igénybe.¹⁴ Úgy gondolom, hogy ez a két, álláspontom szerint tartalmilag igencsak eltérő fogalom-magyarázat megfelelő elméleti alap lesz a további vizsgálódáshoz.

A két definíció közti legfőbb különbség szerintem abban ragadható meg, hogy míg Vincenti egyértelműen magánjogként, sőt tisztán magánjogként tekint a munkajogra,¹⁵ addig az újabb keletű fogalom ennél jóval árnyaltabban, bizonyos tekintetben homályosabban fogalmaz. Értem ezalatt azt, hogy a magánjogias szemlélet egyértelműen a jogviszony jellegét állítja a középpontba, tehát azt, hogy a felek ténylegesen milyen jellegű szolgáltatással tartoznak a másik félnek. Ezt az alanyt ráadásul „ellenérdekű fél”-ként aposztrofálja Vincenti, amely megnevezés még inkább erősíti a hagyományos, római jogra visszavezethető magánjogi felfogást.¹⁶ Vincenti megközelítése tehát azt a gondolatot tükrözi, hogy a munkajog egyértelműen a polgári jog, azon belül pedig a kötelmi jog részét képezi, amely kötelelemnek bár vannak bizonyos olyan specifikumai, amelyek különlegessé teszik, mégis, egyértelműen besorolható a munkaviszony a *facere* típusú szolgáltatások körébe.¹⁷ Ez napjainkban azt jelentené, hogy a munkaviszony, illetve a munkaszerződés szabályai a Polgári Törvénykönyv kötelmi különös részében kerülnének szabályozásra.¹⁸ Érdekes koncepciónak tűnne ez a mai jogszabályi környezetben, bár semmiképpen sem elvetendőnek. Elméleti alapját tehát az a dogmatikai megközelítés adja, miszerint a munkajog nem önálló jogág, hanem egy olyan speciális kötelmi jogi jogviszony, amely bár jellegénél fogva igenis bír a polgári jogi szabályozástól élesen eltérő jellemzőkkel¹⁹, mégis, a jogviszonyt magát megvizsgálva egyértelműen kitűnik, hogy olyannyira kötelmi jellegű a munkajogviszony, hogy az a kötelmi jog része.²⁰ Ha pedig ezt a tételt igaznak fogadjuk el, akkor még az sem tűnik talán túl messzire menő álláspontnak, hogy azok az ismertető jegyek, amelyek a munkajogot megkülönböztetik a polgári jogtól, például a hierarchizáltság, a széles körű utasítási és felügyeleti jog a munkáltatói oldalon, vagy akár a klauzikálógencia, nem mennek túl a polgári jogi határokon, hanem pusztán a munkajogviszony olyan specifikumait jelentik, amelyek megkülönböztetik a többi kötelmi jogi jogviszonytól. Megjegyzem ugyanakkor, hogy a ma uralkodó irodalmi álláspontok ezt inkább úgy látják, hogy a munkajog csak a polgári jog „rokona”, egyedi, sajátos, önálló jogág, amely erősen kötelmi jogias sajátosságokkal bír.²¹

Folytatva tehát a fenti gondolatot ki kell emelni, hogy a két fogalom közti komoly differencia nem tisztán a két korszak gazdasági, jogi, társadalmi különbségeinek tudható be, bár ezek kihatnak a munkaviszony jogi jellegére nagy mértékben.²²

A másik definíció viszont a jogviszony tárgyából indul ki, és azt vizsgálja, hogy a felek szolgáltatása valójában milyen tevékenységet igényel (munkaerő rendelkezésre bocsátása és díjfizetés). Ugyanakkor jóval kiterjedtebb is: a munkajogviszonyt némileg szélesebb körben értelmezi, a kötelmi viszonyon túlmutatóan, hiszen az ellenérdekű fél „igénybe veszi” a másik fél szolgáltatását, ez pedig gyakorlatilag más jellegű munkavégzési tevékenységet is jelenthet, így pedig nem jelenthető ki, hogy ez a fajta jogviszony egyértelműen a kötelmi jog körébe tartozik.²³ Viszont maga a jogviszony kötelmi jellegű lesz, ezért tekinthető talán helytállóknak a ma uralkodó álláspont a XX. század elején jellemzővel szemben.

Konklúzióképpen két dologra szeretném felhívni a figyelmet. Az egyik az, hogy véleményem szerint (és egyes szakirodalmi álláspontok szerint is)²⁴ a munkajogviszony tekintetében valójában soha nem beszélhetünk a

¹² Kenderes 11. sz. lábjegyzet i.m.

¹³ Szladits 8. sz. lábjegyzet i.m. 546-551.

¹⁴ Kiss György: Munkajog, Budapest, 2005, 89-95.

¹⁵ Szladits 8. sz. lábjegyzet i.m. 546-551.

¹⁶ Szladits 8. sz. lábjegyzet i.m. 546-551.

¹⁷ Szladits 8. sz. lábjegyzet i.m. 546-551.

¹⁸ Kenderes György – Prugberger Tamás: A munkajogi és a polgári jogi szabályozás viszonyának egyes alapkérdései, Jogtudományi Közlöny, 2001. 2.sz., 113-120.

¹⁹ Radnay József: A Ptk. és a munkajog kapcsolata, különös tekintettel a magyar jogra, Polgári Jogi Kodifikáció, 1999. 1.sz., 9-14.

²⁰ Prugberger 6. sz. lábjegyzet i.m. 211-224.

²¹ Kenderes 11. sz. lábjegyzet i.m.

²² Kiss 5. sz. lábjegyzet i.m. 11-15.

²³ Kiss György: Az új Ptk. és a munkajogi szabályozás, különös tekintettel az egyéni munkaszerződésekre, Polgári Jogi Kodifikáció, 2000. 1.sz., 3-17.

²⁴ Kenderes - Prugberger 21. sz. lábjegyzet i.m. 113-120.

polgári (és így a kötelmi) jog által megkívánt egyensúlyi helyzetről²⁵ annak tiszta, dogmatikai formájában. Ennek két oka van: munkáltatói oldalon olyan hatalmi, a jogok és kötelezettségek szempontjából erősen túlsúlyos helyzet áll fenn, ami ezt lehetetlenné teszi, bár ezen tényezők kompenzálása a munkaszerződés tartalmával természetesen lehetséges. Elég, ha csak a széleskörű irányítási, utasítási, felügyeleti jogra gondolunk, de ugyanígy a munkajogviszony egyik legfőbb specifikuma, minősítő jegye a hierarchizáltság.²⁶ Az így jellemezhető jogviszony pedig egyértelműen nem illeszkedhet bele tisztán a polgári jog rendszerébe, hiszen például a vállalkozási szerződésnél is beszélhetünk a megrendelő utasítási jogáról, de jóval szűkebb körben, mint a munkajogi jogviszonyok tekintetében.²⁷ Ezzel szemben munkavállalói oldalon az a helyzet, hogy a magyar munkajogot igencsak munkavállaló-centrikusnak tekinthetjük annak ellenére, hogy a munkáltatói oldal hatalmi erőfölényes helyzetben van. Ezt támasztja alá a klauzikáló kógenca elve a munkajog világában. Ezek a tények pedig mind azt mutatják, hogy a munkajogi kötelek nem tisztán szinallagmatikus kötelek.

A másik következtetés pedig az, hogy indokolt lehet elgondolkodni (egyébként nyugat-európai mintára) a munkaszerződésnek, illetve a munkajogviszonynak a Polgári Törvénykönyvben, azon belül pedig a kötelmi különös részben történő szabályozásán.²⁸ Ez az álláspont vitára adhat és ad is okot, de úgy érzem, hogy dogmatikailag mindenképpen helyes lenne visszatérni a szorosabb magánjogi kötődéshez. Más kérdés, hogy a munkaviszony egyes különös, a polgári jogtól nagy mértékben eltérő szabályait szükséges lenne külön jogszabályban szabályozni. Úgy gondolom, hogy ez talán jobban következne a magyar magánjogi hagyományokból, de talán még a munkaviszony fogalmából is.

II./2. A munkajog és a polgári jog viszonya

A következő kérdés, amit meg kell vizsgálnunk, arra keresi a választ, hogy ez a két jogterület milyen kapcsolatban áll egymással, illetve, hogy mik ezeknek az összefüggései. Jelentősége abban ragadható meg, hogy a két (hazánkban jelen pillanatban) eltérő jogágként kezelt jogterület²⁹ dogmatikája mennyiben különbözik, mennyire hasonlít, egyáltalán: van-e a kettő között valamilyen közvetlen kapcsolat.³⁰ A helyzet jelenleg az, hogy a Polgári Törvénykönyv, tehát a polgári jog, így például az a kötelmi jog, ahonnan a munkajog valójában ered,³¹ nem háttérjogszabálya a Munka Törvénykönyvének, olyannyira nem, hogy az Mt. még csak utalást sem tesz rá. Ebből következik, hogy a polgári jogi szabályok legfeljebb analogia legis útján alkalmazhatók a munkajog világában,³² és ennek leginkább a bírói gyakorlat szerez érvényt. Ez azt jelenti tehát, hogy dogmatikailag a két jogág még csak „rokonnak” sem tekinthető, mindössze a hasonló eredet, illetve a munkajog kötelmi jellege köti őket össze. A fentebb kifejtettek fényében igencsak ellentmondásos ez az elgondolás, hiszen hibásnak tekinthető az ilyen irányú (tehát nagyon hasonló életviszonyokat szabályozó jogterületek) mesterséges szétválasztása; ez vonatkozik a munkajog és a polgári jog, de ugyanúgy a közalkalmazotti, a köztisztviselői és a munkajog viszonyára is.³³

Érdekes az a gondolat is, miszerint a munkajog a tágabban vett polgári jog, vagyis a civilisztika része.³⁴ Ez a megállapítás jelenleg inkább csak jogelméleti síkon igaz, és elsősorban a dogmatikai sajátosságok mentén történő osztályozás alapján helytálló. Ki kell emelnünk, hogy rendszertanilag annak ellenére igaz ez az állítás, hogy a szabályozási struktúra ezzel ellentétes.³⁵ A nem túl logikus szabályozási rendszert tovább bonyolítja az a dogmatikai ellentmondás, amivel a jogalkotó egyedülálló módon kétfelé választotta a közszolgálati jogot,³⁶ illetve az a tény is, hogy ezen jogterületek komoly eltérésekkel kerültek szabályozásra a gazdasági munkajogi szabályokhoz képest. Nem tartom ugyanis helyénvalónak a Kjt. és a Ktv. elkülönítését (megjegyzem, a helyzetet még összetettebbé teszi a Kormánytisztviselők Jogállásáról szóló 2010. évi LVIII. törvény), mert így egyik oldalról a jogi szabályozottság válik túlságosan tagolttá és bonyolulttá,³⁷ másik oldalról pedig jelentős társadalmi, gazdasági és egzisztenciális feszültségek forrásává válhat és válik is. A helyes megoldás ezzel szemben az lehetne, hogy a polgári jog valóban a munkajog háttérét képezné, nyilván jól körülhatárolható keretek között, és a munkajogi szabályok pedig az

25 *Bíró 12. sz. lábjegyzet* i.m. 236-240.

26 MK 170. (CompLex CD Jogtár, letöltés ideje: 2010. október 4.)

27 A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 390. § (CompLex CD Jogtár, letöltés ideje: 2010. október 5.)

28 Radnay József: *Az új Ptk. tervezete és a munkajog*, Gazdaság és Jog, 2007. 6-7.sz., 28-32.

29 Prugberger 6. sz. *lábjegyzet* i.m. 211-224.

30 Prugberger Tamás: *Munkajog a globalizálódó gazdasági viszonyok között* (Tanulmánygyűjtemény), COMPETITIO Könyvek, 13.

31 Radnay 22. sz. *lábjegyzet* i.m. 9-14.

32 Prugberger Tamás: *Európai és magyar összehasonlító- és közszolgálati jog*, Budapest, 2006, 48.

33 Kenderes György: *A munkajogi és a polgári jogi szabályozás összefüggései a Munka Törvénykönyvének kodifikációja szempontjából*, *Gazdaság és Jog*, 2000. 1.sz., 17-19.

34 Prugberger Tamás: *A civilisztika fejlődéstörténete*, Miskolc, 2006, Bíbor Kiadó, 245-249.

35 Prugberger 32. sz. *lábjegyzet* i.m. 27-29.

36 Kiss 4. sz. *lábjegyzet* i.m. 70-81.

37 Prugberger 6. sz. *lábjegyzet* i.m. 211-224.

egységes közszolgálat háttéranyagát jelentenék.³⁸ Ez a megoldás ugyanis Európa más államaiban működőképesnek bizonyult.

Érdeemes megvizsgálni, hogy mi állhat a sajátos magyar megoldás háttérében. Véleményem szerint olyan jogpolitikai indokok, illetve bizonyos gazdasági, szociológia, társadalmi tények, amelyek elősegítették e kissé ellentmondásos szabályanyag megalkotását. Látható, hogy a XX. század első felében oly fejlett és kulturált magyar magánjogi gondolkodás kissé háttérbe szorult, a szabályozás egyik oldalról immár közvetlen kapcsolatot mutat a közjoggal, másik oldalról pedig a kevésbé logikus szabályozás háttérbe szorítja a polgári jogias gondolkodásmódot. Ennek magyarázata pedig a szocialista államberendezkedésben, illetve jogrendszerben keresendő.³⁹

Végül a hatályos szabályozás még egy ellentmondására szeretném felhívni a figyelmet, mégpedig arra, hogy bár a munkajog és a polgári jog viszonya gyakorlatilag szabályozatlannak tekinthető,⁴⁰ a bírói gyakorlat mégis jópár olyan elvet kimunkált a munkajogi jogalkalmazás során, melyek a munkajogi szabályok hiánya miatt a polgári jogból kerültek átvételre és alkalmazásra. Így például a cselekvőképesség szabályainál a bírói gyakorlat a Ptk-t veszi alapul. Ez önmagában véve nem probléma, és semmiképpen sem az ítélező bírák hibája, inkább ismét a fentebb taglalt dogmatikai ellentmondást példázza szemléletesen.

III. Munkajog a közjog és a magánjog határán

Az eddig leírtakból kitűnik tehát, hogy a magyar munkajog valóban egy magánjogias, kötelmi jogi jellegű, a polgári joghoz közel álló önálló jogág, mégsem tisztán magánjog. Ennek pedig álláspontom szerint két oka van: az egyik a már tárgyalt viszonylag ellentmondásos és logikátlan szabályozás, a másik pedig a munkajog bizonyos olyan jogintézményei, amelyek közjogi jellegűek. Ez utóbbi tényezőt csak tovább erősíti a korábban már kifejtett három részre tagolt munkajogi dogmatika (Mt., Kjt., Ktv.).⁴¹ A következőkben tehát a munkajog közjogias jellemzőit tekintem át röviden.

A szabályozási ellentmondásokról fentebb már részletesen szoltam, így most a munkajog közjogias elemeire koncentrálok. Álláspontom szerint a felek alapvetően hierarchizált viszonya az egyik (és talán legfőbb) tényező, amely miatt a munkajogviszonyt némileg közjogiasnak tekinthetjük.⁴² Éppen ez az a faktor, ami miatt a munkajogi kötelmet nem tekinthetjük tisztán színallagmatikusnak. Kétségtelen, hogy a közjogra jellemző hatalmi helyzet nem mindig jelenik meg egyforma súllyal minden munkaviszonyban, de dogmatikai jelentősége komoly.

Hasonló elvek alapján kíváncsok ide a munkáltatói jogosultságok túlsúlyának problematikája: a széleskörű utasítási, felügyeleti, valamint ellenőrzési jog igaz, hogy ha egy átlagos munkaviszonyt tekintünk, indokolhatóak, de a munkajogviszony így már biztosan nem lehet magánjogi. Ezek éppen olyan jellemzők, amik elválasztják a munkajogot a polgári jogtól. Ha így nézzük, akkor talán ezen szabályok túlsúlya magyarázhatja a kevésbé magánjogias szemléletet.

Bizonyos fegyelmi, eljárási szabályok jelenléte is a büntetőjogi, közjogi jellemzők jelenlétét erősítik, bár igaz, hogy a ma hatályos Mt-ben ezzel kapcsolatban csak egy szakasz szerepel⁴³ a korábbi kódex részletekbe menő szabályozásával szemben.⁴⁴

Nem téveszthetjük szem elől ugyanakkor a Ktv. (és a Kormánytisztviselők Jogállásáról szóló törvény) és a Kjt. rendszerét sem, hiszen ezek a jogterületek is a munkajog részének tekintendők, márpedig ezen jogszabályok struktúrája, szabályozási jellege legalább annyira közjogias, mint amennyire jellemzi a klasszikus értelemben vett munkajog is.

Megállapíthatjuk, hogy olyan jelentős sajátosságok ezek, amelyek jelenléte a munkajogi szabályozásban nem teszi lehetővé a munkajog teljes magánjogiasítását.⁴⁵

38 Prugberger 32. sz. lábjegyzet i.m. 27-29.

39 Kiss 5. sz. lábjegyzet i.m. 32-40.

40 Kenderes György – Prugberger 21. sz. lábjegyzet i.m. 113-120.

41 Prugberger 6. sz. lábjegyzet i.m. 211-224.

42 Kiss 14. sz. lábjegyzet i.m. 3-17.

43 Mt. 109.§ CompLex CD Jogtár, letöltés ideje: 2010. október 10.

44 1967. évi II. törvény A Munka Törvénykönyvéről (<http://www.1000ev.hu/index.php?a=3&param=8457>)

45 Prugberger Tamás: Könyvismertetés Kiss György: „A piac és az emberi tényező (A rendszerváltás hatása a munka világának szabályozására)” című könyvéről, Magyar Jog, 1995. 8.sz., 505-509.

IV. Konklúzió – a „relatív új és viszonylag önálló terület”⁴⁶ koncepciójáról

Vizsgálódásom végére kijelenthető, hogy a bevezetőben már idézett gondolatban foglaltak szóról szóra igaznak fogadhatók el. Az új jogterület neve munkajog, önállóságához pedig kétség sem férhet. A munkajog nem magánjog, nem közjog, hanem valahol a kettő között helyezkedik el, megítélésem szerint a magánjoghoz áll közelebb. De éppen ez a közelsége teszi olykor nehezen értelmezhetővé, hiszen a közjogi elemek és rokonság gyakran nagymértékben távolítják el a polgári jogtól.⁴⁷

Az értekezés végén ismét megerősítem a korábban kifejtetteket: több szerző álláspontjával is egyetértve úgy gondolom, hogy sürgőszerű, de legalábbis megfontolandó lenne egy új munkajogi koncepció kidolgozása, különös tekintettel a hamarosan bevezetésre kerülő új Polgári Törvénykönyv rendelkezéseire. Emellett elengedhetetlennek tartom a fennálló (sőt, a Kormánytisztviselők Jogállásáról szóló törvénnyel tovább bonyolított) közszolgálati rendszer egységesítését. Úgy gondolom, hogy a joggyakorlat, illetve a jogtudomány többségi álláspontja alátámasztja ezt.

Már csak azért is fontosnak tartom a munkajog ilyen irányú reformját, mert az ILO, illetve az Európai Unió jogalkotási folyamatai nap mint nap komoly feladatok elé állítják a magyar jogalkotót, akár a klasszikus munkajog, akár a kollektív munkajog, akár a közszolgálati jog terén. Ráadásul a jogalkotónak nem lenne szüksége túlságosan nagyfokú innovációra, hiszen más európai államokban jól működő rendszereket, hatékony megoldásokat látunk,⁴⁸ és ezek alapvetően nem állnak távol a korábbi hazai magánjogias szemlélettől. Az egységesülő Európában elengedhetetlen a munkajog magyar koncepciójának felülvizsgálata.⁴⁹

Bár lassan száz év telik el Szladits Károly idézett gondolata óta, úgy vélem, hogy a munkajog mint „keresztülfekvő” jogág koncepcióját érdemes lenen talán az akkori szemlélethez minél jobban közelíteni.

46 Szladits 2. sz. lábjegyzet i.m. 234-254.

47 Kiss 14. sz. lábjegyzet i.m. 3-17.

48 Prugberger 32. sz. lábjegyzet i.m. 25-48.

49 Prugberger 6. sz. lábjegyzet i.m. 211-224.